Ta' selv fat!

Et SFOF oplæg til offentlig debat om **bæredygtig trivsel** og **beboerdeltagelse** i almene boliger i Rudersdal kommune

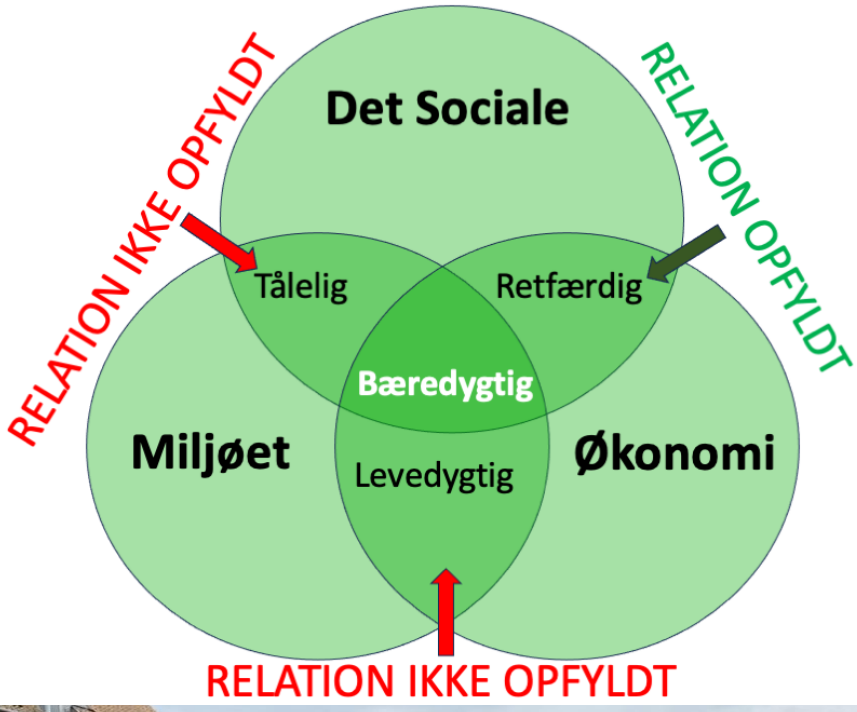

SFOF Rudersdal november 2023

Socialistisk Folkeoplysningsforbund af 1972

Interviewere:
Bernt Stubbe Østergaard,
Martin Rosenkilde Pedersen & Asmund Iversen **Analysen**
udarbejdet af cand.scient.pol. Bernt Stubbe Østergaard,
valideret af emeritus sociologiprofessor Marit Bakke, Oslo
Produktion & Bogbind:
Idon Grafiks ApS
Slots- & Kulturstyrelsen og Rudersdal Verdensmålsfond har støttet undersøgelsen og rapporten – tak for det!

Tilhørende podcasts og video finder du på sfof-rudersdal.dk

HAR DU LYST TIL AT KOMMENTERE SÅ BRUG SIDSTE SIDE ELLER SKRIV TIL

Sfof.rudersdal@gmail.com

Indledning – midt i klimakatastrofen 5

Hvad forstår vi med begrebet 'Bæredygtighed' og bæredygtig trivsel? 6

Den almene boligsektor i Danmark 7

Boligselskabernes rolle 10

Den almene boligsektor som fokus for undersøgelsen 11

Baggrund 11

Den *ydre* fysiske indsats og *indre* omstillingsparathed 11

Pilotundersøgelsens formål 13

Metode 13

Resultater 15

Karakteristik af de 37 interviewede beboere: 15

Den Sociale dimension 16

Forholdene for børn, ældre og flygtninge/indvandrere 16

Den økonomiske dimension 17

Klima & biodiversitet 18

Deltagelse 24

Diskussion 26

Beboersammensætning og integration 26

Den økonomiske dimension 27

Klima & miljøaspekterne 27

Deltagelse 28

Er der så bæredygtig trivsel i almene boliger i Rudersdal kommune? 29

Næste skridt 31

Lad de unge få det sidste ord… 32

Anvendte kilder til denne rapport: 33

BILAG 1 Det anvendte spørgeskema - dansksproget 35

Bilag 2 Det anvendte spørgeskema på engelsk 38

Bilag 3 Det anvendte spørgeskema til boligselskaberne 41

Brug denne side til at skitsere klima- og biodiversitetstiltag, som du gerne ser igangsat, og som du selv kunne tænke dig at være med i. 42

Det gik trægt med en formel beslutning om omlægning af nogle grønne fællesarealer med flere blomsterbede og højere græs. Men det har ikke kostet noget, og jeg kan spare lidt arbejde og beboerne er glade for initiativet

Udsagn fra servicemedarbejder i Gl. Holte Boligselskab

Hvorfor har vi alle de giftige bær på buske og træer omkring børnenes legepladser

Bekymret mor i Skoleparken

Det er ikke altid til at finde nogen, der vil gå ind i bestyrelsen. Måske kunne bestyrelsen tilbyde en undergruppe at arbejde med grønne tiltag – små haver, frugtbuske og træer. Så ville vi være meget mere ude – og sammen.

Forslag fra et bestyrelsesmedlem i Bistruplund

Vi fik tilbudt et kursus i vilde blomsterbede, men bagefter måtte vi ikke deltage i arbejdet.

En interesseret beboer i Skoleparken

Fra boligselskabets side udarbejdede vi en grøn udviklingsplan for afdelingen, der blev stemt ned af beboerne, fordi det indebar en huslejestigning.

Bestyrelsesmedlem i Søllerød Boligselskab

Indledning – midt i klimakatastrofen

Klimakatastrofen udfordrer ikke bare vores teknologi, vores økonomi og vores demokrati – udfordringen er eksistentiel. Vi mærker den måske ikke i dagligdagen udover længere varmeperioder og heftigere regnbyger, men vi ved det kan blive rigtigt slemt om nogle år.

Biodiversiteten i Danmark er alvorligt truet på omtrent alle fronter: dyrelivet, insektlivet, plantediversitet, vandkvalitet osv. Hvis man bruger dagsommerfuglenes udbredelse som måleenhed (fordi den kan ses og tælles, og fordi deres udbredelse er en god indikator på udbredelsen af alle de insekter, vi ikke ser) så viser en ny undersøgelse fra Københavns Universitet at der i 1993 var 22 arter i 563 lokaliteter, men i 2019 var disse arter kun på 158 steder. Dansk Ornitologisk Forenings, DOF, ATLAS-optællinger viser samme tendens.

Præcist som i 2022 blev Danmarks Earth Overshoot Day 2023 kalkuleret til 28. marts. I løbet af årets første tre måneder har vi opbrugt den andel af planetens resurser vi har til rådighed, hvis planeten skal være i stand til at regenerere vores resurseforbrug. Der skal altså fire jordkloder til, hvis vi fortsat skal kunne leve og forbruge som vi gør nu, og stadig have nok til de kommende generationer.

Den nyligt publicerede Circularity Gap Report – Denmark dokumenter en dansk bundplacering med et resurseforbrug, der ligger langt over EU gennemsnittet. Hver dansker forbruger 24,5 tons jomfruelige materialer om året. Gennemsnittet i EU er 17,8 ton og i hele verden er det 11,9 ton. Et bæredygtigt forbrug ligger på verdensplan ligger på 8 tons årligt. Vores nuværende genbrug af resurser ligger på kun 4% (hvor EU-gennemsnittet ligger på 7,2%). Så vi er dobbelt ramt: vi bruger alt for meget og genbruger alt for lidt!

Ifølge Biodiversitetsrådets seneste rapport er vi, med kun 2.3% beskyttet natur, milevidt fra at opfylde EU-målsætning om 30% i 2030. Det er altså tvingende nødvendigt at vi hver især, private borgere, virksomheder og den offentlige forvaltning bruger færre resurser og bliver meget bedre til at genbruge dem dvs. styrker den cirkulære økonomi væsentligt. Men som Uffe Elbæk siger i sin bog 'Tvivl, Håb og Handling', så skal danskerne have øget livskvalitet og større mening i deres tilværelse, hvis de skal motiveres til at forbruge mindre.

Hvordan forbereder vi os og tager medejerskab, så vi bevarer de mellemmenneskelige værdier som vi kæres om? Kan vi bevare vores samfundssolidaritet og fællesskab, når så mange af vores forestillinger om 'det gode liv' viser sig mere og mere uholdbare? Kan vi agere mere bæredygtigt i vores hverdag – og trives med det?

SFOF Rudersdal søger at bringe debatten om bæredygtighed og medindflydelse ned i øjenhøjde, og relatere til lokale forhold i Rudersdal kommune. Hvordan kan vi lokalt motivere os selv og hinanden til at lykkes med en omstilling til en bæredygtig levevis og samtidig bevare- eller endda øge vores oplevede trivsel? Vi vil gerne pege på områder i vores dagligdag, hvor øget trivsel kan gå hånd i hånd med øget klimabevidsthed og biodiversitet.

Hvad forstår vi med begrebet 'Bæredygtighed' og bæredygtig trivsel?

Brundtlandsrapporten – Our Common Future

Vi greb tilbage til Brundtland-Kommissionens rapport fra 1987 der definerer bæredygtighed i lokalsamfund ud fra sociale-, økonomiske- og miljømæssige faktorer, som illustreret i figur 1:

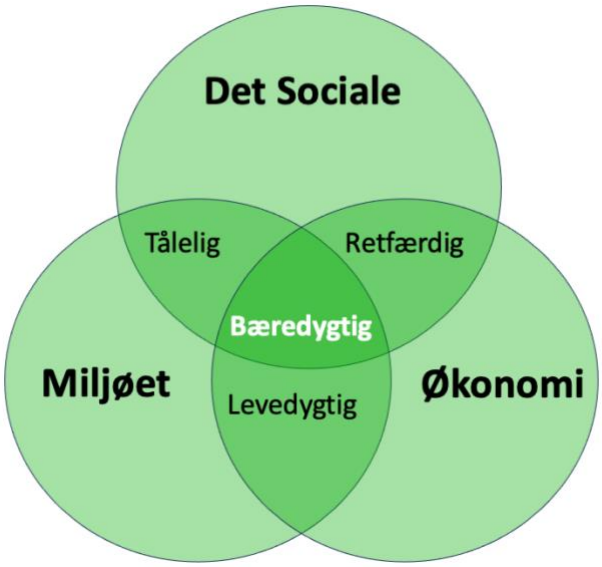

Figur 1: Bæredygtighedskomponenterne

Sociale- og miljømæssig delindfrielse kan levere *tålelige forhold*, men brister på længere sigt, hvis økonomien ikke kan holde.

Ligeledes kan tilfredshed med miljø- og økonomiparametre producere *levedygtige tilstande*, men uden en god social dimension risikerer lokalsamfundet at splittes.

Endelig kan de sociale- og økonomiske forhold være *retfærdige*, men uden en holdbar miljødimension forværres de andre dimensioner gradvist.

FN's Verdensmål

Bæredygtighed forudsætter derfor, at alle tre dimensioner samarbejder. Det er selvfølgelig perspektiver, der ligger implicit i dagligdagen, men som vi måske ikke er så bevidste om, når der er noget der knager. I et trivselsperspektiv bliver borgernes aktive medvirken derfor også et vigtigt element, fordi det modvirker ligegyldighed.

'Deltagelse' er en grundlæggende forudsætning for borgernes oplevelse af selvbestemmelse og meningsfuld adfærd. Deci & Ryan opererer i deres artikel: 'The 'what' and 'why' of goal pursuits med *autonomi* (dvs. at opleve sig selv som fri og selvstændig), *kompetence* (at opleve at man er god til noget), og *relaterethed* (at opleve sig forbundet til andet og andre). I det omfang det gavner klima og biodiversitet, er det med til at styrke den bæredygtige trivsel.

Der er således en tæt relation mellem trivsel og beboerinddragelse som det også formuleres i FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling og især FNs Verdensmål #11 – *Bæredygtige byer og lokalsamfund*, hvor delmål 11.3 sætter som mål at: *inden 2030 skal byudvikling gøres mere inkluderende og bæredygtig, og kapaciteten til en inddragende, integreret og bæredygtig boligplanlægning og forvaltning i alle lande skal styrkes.*

De faktorer mener vi kan anvendes til vurdering af bæredygtig trivsel hos beboerne i almene boliger i Rudersdal. Biodiversitetsindsatsen i almene boliger vil i sig selv have langt mindre effekt på landsplan end de store klimapåvirkere som landbruget, der dækker 60% af Danmarks areal, og dermed har hovedansvaret for en klimagenopretningsindsats. Men hvor mange kvadratkilometer græsplæner har vi i Danmark? En omlægning her til mere insekt- og dyrevenlige miljøer vil have en betydelig effekt. I almene boligafdelinger kan biodiversitetsindsatsen også have mange fællesskabende sociale aspekter, og dermed bidrage til bedre klima og trivsel. Vi vælger derfor at definere 'bæredygtigt trivsel' som et sammenfald af socialt fællesskab, miljøvenlige omgivelser, økonomisk overkommelighed og oplevet deltagelse.

Den almene boligsektor i Danmark

Almene boliger i Danmark udgør 20% af landets boligsektor ifølge BL (en interesse- og brancheorganisation for landets almene boligorganisationer), som illustreret i figur 2:

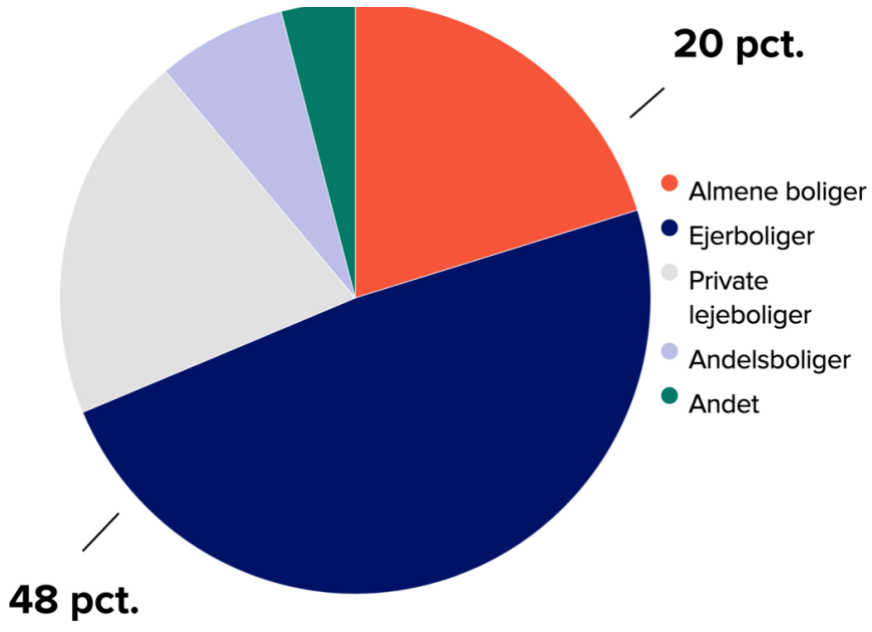

Figur 2: Fordelingen af boligtyper i Danmark

Deres bidrag til målopfyldelse af Verdensmål 11.3. er derfor vigtigt.

Den almene boligsektor skal sikre rimelige og tilgængelige boliger til alle borgere. Almene boliger er en form for offentlig støttet boligbyggeri, der er bygget- og administreret af almene boligselskaber. De er oprettet med det formål at imødekomme behovene hos mennesker med forskellige indkomstniveauer og socioøkonomiske baggrunde.

Almene boliger har flere karakteristika, der adskiller dem fra andre typer boliger på markedet (ejerlejligheder, andelsboliger, parcelhuse osv.). For det første er de, udover beboernes huslejebetalinger og egen opsparing, også finansieret af kommunale midler, af Landsbyggefonden (beboernes opsparing tilført statslige midler) og forskellige dispositionsfonde. De er underkastet regler og bestemmelser fastsat i dansk lovgivning, herunder krav om lejeprisregulering og tildeling af boliger baseret på sociale kriterier. Dette sikrer, at almene boliger forbliver tilgængelige og overkommelige for personer med begrænset økonomisk formåen.

De er dermed et tilbud til borgere, der har svært ved at finde og/eller betale for en egnet bolig på det private boligmarked. Har en boligsøgende ikke et rådighedsbeløb, der kan dække huslejen, er der forskellige boligtilskudsordninger, der kan træde til. Dermed er det muligt for lav- og mellemindkomster at finde boliger over hele landet. Den blandede boligmasse er et væsentlig træk ved det danske samfund for at modvirke rene ghettodannelser – såvel rigmands- som fattigmandsghettoer.

Større vedligeholdelses- og byggeprojekter realiseres af Landsbyggefonden, kommunen og boligselskaberne i fællesskab. Det er en lang, ofte mangeårig proces. Hvis der opstår akutte behov for indsatser, træder kommunen til som lånegarant og beboerne betaler så lånet tilbage over 3-10 år.

Kommuner har en central rolle i forholdet til den almene boligsektor udover som garanter for optagne boliglån. De er medfinansierende og fører et 'dialogbaseret tilsyn' med boligselskabernes økonomi og generelle virke. Hvis lejerne og boligselskabet ikke kan blive enige, fastsætter kommunalbestyrelsen huslejen og påbyder nødvendige forbedringer og vedligeholdelse af boligerne. Således har mange almene boliger i Rudersdal været plaget af skimmelsvamp, hvilket har fået kommunen til at kræve bedre vedligeholdelse, og dermed højere husleje.

I 2021 var der i Rudersdal 25.412 husstande ifølge Danmarks Statistik. Heraf var 4.254 (17%) almene boliger. De blev administreret af ni boligselskaber, der i perioden i 2018-2021 investerede for godt 341 mio. kr. i de almene boliger i kommunen, med støtte fra Landsbyggefonden. Boligselskaberne ledes af en bestyrelse med repræsentanter for lejerne, medarbejderne og oftest også en kommunalpolitisk udpeget person. Bestyrelserne modtager et beskedent honorar for deres arbejde, og ansætter en forretningsfører, der så driver selskabet med ansatte viceværter og servicefolk. I de senere år er der sket en betydelig reduktion i antallet af ansatte, idet selskaberne har samlet, og til dels udliciteret vedligeholdelse af f.eks. plæner, bede, parkeringspladser mm.

Kommuner støtter også den sociale indsats, der foregår her. Almene boligselskaber kan således spille en aktiv rolle i at bedrive boligsocialt arbejde støttet af kommunen. Dette indebærer at tilbyde forskellige former for støtte og services til beboerne, såsom rådgivning, beskæftigelsesfremmende initiativer, uddannelsesmuligheder og sociale aktiviteter. Formålet er at bidrage til beboernes trivsel, inklusion og sociale mobilitet. Den kommunale anvisningsret er

anvendt til husning af udsatte befolkningsgrupper: ubemidlede ældre, handikappede, unge under uddannelse, flygtninge mv.

Således vedtog Rudersdal kommune i 2015 at ansætte to medarbejdere for at støtte de boligafdelinger, der skulle huse strømmen af flygtninge fra Syrien. For at klare presset havde kommunen nemlig øget sin andel af anviste almene boliger i kommunen fra hver 4. til hver 3. bolig. De kommunalt ansatte har så hjulpet afdelingsbestyrelserne med en målrettet social indsats. Senest har det især været vigtigt med den nylige tilstrømning af ukrainske flygtninge, men også flygtninge fra Iran har fundet husly i kommunens almene boliger.

Derudover er almene boliger ofte beliggende i planlagte og integrerede boligområder, der sigter mod at skabe mangfoldige og bæredygtige fællesskaber. Disse områder kan omfatte fælles faciliteter som legepladser, grønne områder og sociale mødesteder, der fremmer samvær og fællesskab blandt beboerne. Samlet set spiller almene boliger derfor en vigtig rolle i at sikre social retfærdighed og lige adgang til rimelige boligforhold i Danmark, og er dermed en afgørende komponent i landets sociale boligpolitik.

Boligselskabernes Landsforening, BL, er meget opmærksom på almene boligers ansvar og muligheder mht. klima og miljø. Klimaforbedringerne er især fokuseret på målelige '*ydre*' tiltag, dvs. renovering af bygninger, varmesystemer, adgangsforhold, fællesarealer osv. I vores pilotundersøgelser stødte vi på et større byggetiltag med 'klimaforbedringer'. Beboerne i Nærum Søpark, skal genhuses mens der foretages omfattende bygningsforbedringer. Sådanne forbedringer kan naturligvis være foretaget uden at de få beboere, vi har talt med, vidste det, og de begrænsede undersøgelsessvar som vi har modtaget fra boligselskaberne, har heller ikke peget på noget. Dette kan videre samtaler med boligselskaberne måske kaste mere lys over. Men der ligger en opgave for boligselskaber og bestyrelser med at gøre opmærksom på sådanne forbedringer, og hvad det betyder mht. klima og beboernes egen trivsel. I samme omgang kan man gøre beboerne opmærksomme på hvad de selv kan foretage for yderligere klimaforbedringer.

Almene boliger har en særlig relation til FN's Verdensmål 11.3, der fordrer: *mere inkluderende og bæredygtig byudvikling, og kapaciteten til en inddragende, integreret og bæredygtig boligplanlægning og forvaltning.* Netop det inkluderende aspekt af beboerne i denne boligform giver mulighed for inddragelse og medbestemmelse, men hvordan udnytter beboerne den, og indgår der nogen overvejelser om klimaforbedring og styrket biodiversitet? Det ønsker vi at undersøge nærmere.

At være inkluderende og medbestemmende stiller store krav til beboerne i almene boliger. De skal deles om fællesfaciliteter, men kan ikke vælge deres naboer, underboerne eller overboerne under samme tag. De skal forholde sig til naboer i alle aldre, naboer med helt andre kultur- og sprogbaggrunde, og endda også naboer med psykiske problemer.

Derfor bliver beboernes deltagelse i den lokaldemokratiske proces så vigtig. Lovgivningen pålægger beboerne at vælge en bestyrelse, der er bindeleddet til boligselskabet. afdelingsbestyrelsen skal afholde en årlig generalforsamling og bestyrelsesmedlemmerne skal vælges demokratisk. Bestyrelsen skal arrangere beboermøder om emner af fælles

interesse – det kunne f.eks. være klima- og biodiversitetstiltag, men er nok oftest mere om nære problemer som bygningsvedligeholdelse, huslejestigning, affaldsordninger, husorden på flere sprog, dyrehold mv. Det lokale beboerdemokrati står imidlertid overfor flere væsentlige udfordringer:

- Bestyrelsesarbejdet er frivilligt og ulønnet.

- Bestyrelsen har begrænset mandat og næsten ingen økonomi.

- Bestyrelsen kan opstille kandidater til boligselskabets bestyrelsesposter, og kan rette henvendelse til boligselskabet, men har ikke noget retligt krav på svar.

- Bestyrelsesmedlemmer og især formanden kan komme i en svær dobbeltrolle, dels som almindelig lejer i bebyggelsen, dels som den ansvarlige, der skal søge at opretholde/gennemføre bestyrelsesbeslutninger. Det kan føre til personkonflikter blandt beboerne, og gøre det mindre attraktivt at være i afdelingsbestyrelsen.

Boligselskabernes rolle

Den almene boligsektor er sat i verden for at *sørge for gode boliger* til en *rimelig husleje* for alle *trængende*. Almene boliger opføres og administreres af almene boligselskaber.

Boligselskaberne skal sørge for gode boliger, hvilket indebærer at selskabernes skal planlægge boliger efter samfundsbehov. Der er således brug for mange forskellige størrelser boliger, boliger som unge under uddannelse kan betale, ældre- og handikapboliger med dertil indrettede adgangsforhold osv. Selskabernes beslutninger og økonomiske grundlag er underlagt et kommunalt tilsyn, og der udpeges både beboere og politiske repræsentanter til boligselskabernes bestyrelse.

Boligselskaberne skal tage hensyn til 'Trængende', hvilket indebærer at kommunen har en vis anvisningsret til almene boliger i kommunen for særlig udsatte grupper som ældre, handikappede, flygtninge mm. Således har f.eks. Ruslands 2022 angreb på Ukraine medført at Rudersdal kommune huser ca. 200 ukrainske flygtninge i almene boliger, udover syriske-iranske- og afghanske flygtninge – de aller fleste også i almene boliger.

Boligselskaberne skal opkræve en 'Rimelig' husleje, dvs. en husleje, der kan betales af lejerne, men samtidig sikre en økonomi, der muliggør vedligeholdelse og nødvendig modernisering af lejlighederne. Derfor kan et boligselskabs ønske om flere klimatiltag og biodiversitetsstyrkelse møde beboermodstand, hvis det samtidig indebærer en huslejeforhøjelse. Dertil kommer at det kommunale budgetloft sætter snævre grænser for hvor meget udbygning af almene boliger, der kan igangsættes.

Det er væsentligt for en kommune som Rudersdal, der ligger i top-5 i Danmark for så vidt angår borgernes velstand, at den også har en velfungerende almen boligsektor, der kan huse lav- og mellemindkomstfamilier. Af kommunens 57.000 indbyggere, bor de cirka 10.000 i almene boliger, primært i Bistrup, Birkerød, Gl. Holte, Vedbæk og Nærum.

Kommunens anvisningsret dækker ikke boligbehovet hos børnefamilier med en rimelig økonomi, men ringe anciennitet på boligselskabernes ventelister. De står længere tilbage i boligkøen, og den demografiske sammensætning i kommunens almene boliger er dermed skæv til fordel for ældre borgere, der har været medlemmer længere og derfor har højere anciennitet. Dermed kan kommunen ikke tildele en almen bolig i kommunen til nyuddannede folkeskolelærere, pædagoger, SOSU'er, faglærte mv. som der er hårdt brug for, hvilket alt andet lige gør en ansættelse i en af de kommunale institutioner eller virksomheder i kommunen mindre attraktivt.

Den almene boligsektor som fokus for undersøgelsen

Der foretages løbende undersøgelser af forholdene i denne sektor, men deres fokus er mest på omfanget af sektoren, investeringer, byggeaktiviteten o.l. Men vi har ikke i vores online søgninger fundet nogen analyse af beboernes trivsel, endsige deres forhold til 'bæredygtig trivsel'.

Med dette udgangspunkt vælger vi at undersøge bæredygtig trivsel og beboernes oplevede deltagelse i- og indflydelse på deres boligforhold i den almene boligsektor i Rudersdal kommune, belyst gennem en bredere dialog med beboere, selskaber, det kommunale tilsyn, og politikere om bæredygtighed i vores almene boligmiljøer.

Baggrund

I hvilket omfang tænker beboere i almene boliger på den rolle de selv og deres boligselskaber egentlig spiller i forhold til klima- og biodiversitetskrisen? Er det et tema, der optræder på beboermøderne? Hvordan influerer 'røg, støj og møg' på deres dagligdag?

Bæredygtig trivsel generelt opnås når vi er i stand til at tilgodese vores egne behov på en måde der sikrer at fremtidige generationer også kan få tilfredsstillet deres behov. Vores alt for høje forbrug og alt for lave genbrug, tyder på at dette er meget langt fra virkeligheden i dagens Danmark.

Den *ydre* fysiske indsats og *indre* omstillingsparathed

Statens-, regionernes- og kommunens klimaplaner er primært fokuseret på en lang række *ydre aspekter* af omstillingen (dvs. målbare og umiddelbart observerbare) med tiltag der er systemrelaterede og oftest teknologisk fokuserede – bedre isolering af bygninger, mindre CO2 udledninger, flere cykelstier, lavere hastigheder på vejene, mere skov osv. Rudersdal kommunens klimahandlingsplanen fra 2022 har et større afsnit om forbrug. På den private forbrugsside er det imidlertid sparsomt med konkrete initiativer. Der skrives, at kommunen vil udarbejde en handleplan for reduktion af forbrug både hos kommunen og private, men den er endnu ikke fremkommet.

To vigtige tiltag i Rudersdal i de senere år har været mere fart på fjernvarmeomlægning og bedre sortering af affaldet fra husholdningerne. Der er altså meget fokus på disse vigtige ydre tiltag, men vi vil også gerne inddrage de *indre tiltag*, såsom socialitet og klimabevidsthed i en reel vurdering af vores bæredygtighed. Det sammenfatter vi i begrebet 'trivsel' – hvordan oplever vi vores livskvalitet, og hvordan spiller det sammen med vores forestillinger om 'bæredygtighed'?

En del forskning peger på, at *indre* oplevelsesmæssige og kulturelle aspekter af vores handlinger påvirker vores villighed til at styrke den bæredygtige trivsel. Det analyseres af Simon Nygaard og Jan Tønnesvang i deres artikel om: 'bæredygtig' trivsel – et integrativt perspektiv (Psyke & Logos, 2013, 34, 312-334). Deres udgangspunkt er en borger, der går ud og lægger i avis i en genbrugscontainer. De *ydre* aspekter omfatter borgerens adfærd og den bagvedliggende teknologi og organisation, der sørger for at der er opstillet en container og at den tømmes regelmæssigt. De *indre* aspekter omfatter borgerens oplevelse af sin handling, og den kulturoplevelse som borgeren med sin adfærd er en del af. Sorterer han faktisk sit skrald, eller er han helt ligeglad med hvordan det sorteres og efterbehandles? Er det en handling han tilskynder andre til også? Indretter han sine indkøb med henblik på at mindske sin affaldsmængde? Økologisk trivsel må nødvendigvis omfatte både kvantitative ydre forhold og kvalitative *indre* forhold.

Jacob Hoff: Hvad kommer vi i posen?

Når vi ser på Rudersdals affaldsstrategi med op til ti fraktioner per husholdning, kan de *ydre* aspekter være på plads med opstillede skraldebøtter og regelmæssig tømning, men de *indre* aspekter fokuseret på kvaliteten af handlingen kan mangle – altså hvorvidt borgerne oplever at deres individuelle adfærd forbedrer miljøet og dermed kvaliteten af den kulturkreds, som borgerne føler sig knyttet til. Eller er borgeren sur over alle de skraldekasser i forhaven, og ender det meste i restaffald? Hvis vi breder disse betragtninger ud til flere aspekter af vores dagligdag, bliver det til spørgsmål om vores individuelle socialitet – hvor meget ansvar føler vi for hinandens velfærd og fælles klimamæssige handlinger.

Pilotundersøgelsens formål

Vi ønskede at få svar på disse spørgsmål:

- **Det Sociale:** Hvordan oplever beboere i almene boliger kvaliteten af det sociale liv i bebyggelsen?
- Hvordan oplever de deres livskvalitet, og hvordan spiller det sammen med deres forestillinger om 'bæredygtighed'?
- **Det økonomiske:** Står huslejen i et rimeligt forhold til boligstandarden?
- **Det klimamæssige:** Hvilke klima- og biodiversitetsinitiativer er der igangsat det seneste år? Hvordan er sammenhænget mellem *ydre*- og *indre* klimatiltag?
- **Deltagelse:** I hvilket omfang oplever beboerne i almennyttigt boliger at blive inddraget i beslutninger vedrørende deres bolig og omgivelserne?
- Hvad skal der til for at almene boliger kan styrke bæredygtigheden i Rudersdal?

Metode

Vi valgte at lave en interviewundersøgelse, der kan fungere som en pilotundersøgelse – en afdækning af styrker og svagheder, og dermed et oplæg til videre debat blandt beboere, boligselskaber, embedsværket og politikere:

- Vi søger dette belyst gennem en interviewundersøgelse af holdninger i den almennyttige boligsektor i Rudersdal kommune.
- Vi anvendte en interviewtilgang som underlag for vurderingen af 'bæredygtig' trivsel.

Interviewdata er således ikke 'repræsentative data', der kan bruges til at lave statistik på. Det er individuelle udsagn fra en række aktører – beboere, boligselskaber og det kommunale tilsyn, der skal belyse det nuværende status og den bredere tilgang til bæredygtighed og medinddragelse: hvor langt er vi kommet, hvor er problemerne, hvad er forventningerne? Spørgeteknisk har vi valgt at spørge dels til de interviewedes egne oplevelser, dels hvordan de tror at andre beboere trives. Derved får intervieweren mulighed for at fremkomme med en kritik, som vedkommende måske ikke ville fremkomme med i eget navn.

De 13 spørgsmål i spørgeskemaet, gengivet i bilag 1, er opdelt i sociale-, økonomiske-, klima/biodiversitet- og deltagelses spørgsmål. Bilag 2 har spørgeskemaet på engelsk og bilag 3 omfatter de spørgsmålene vi sendte til boligselskabernes bestyrelsesformænd. De er således ikke blevet interviewet. Bidraget fra det kommunale tilsyn var telefonisk. Vi har gennemført interviews blandt beboere i syv almene boligforeninger administreret af fire boligselskaber, og lavet tre interviews i en enkelt ejerlejlighedsforening i Nærum Park for at se på mulige forskelle mellem de to lejlighedstyper:

- Rundforbiparken, en afdeling administreret af Gl.Holte Boligselskab med ti boligblokke
- Søllerød Almene Boligselskab - Afd. 3 på Linde Allé i Nærum, en mindre boligforening med 40 lejligheder
- Nærum Søpark en Lejerbo almen boligforening med fem blokke fra 1960'erne, og lejligheder på typisk 70-115 kvm.
- Lejerbo Bistruplund, en stor forening med 19 boligblokke.
- Nørrevang, Birkerød KAB med 248 lejemål
- Lejerbo afd. 187-1 Flintemarken med 10 boligblokke
- Dertil kommer en lille stikprøvesammenligning med forholdene i en ejerlejlighedsbebyggelse i Nærum Park.

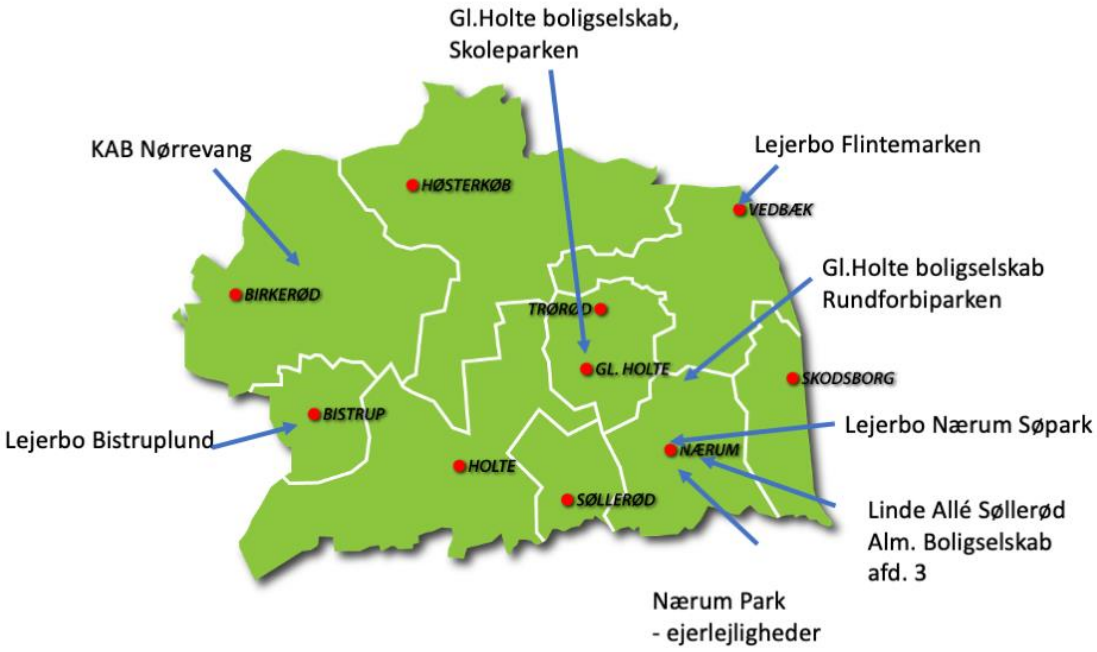

Figur 3: De almene boligafdelinger hvor de interviewede bor

Der er yderligere taget kontakt til bestyrelsesformændene i tre af de fire boligselskaber: Søllerød Almene Boligselskab, Gl.Holte Boligselskab og Lejerbo (det 4.boligselskab, KAB havde ingen lokal bestyrelse). Der er kommet delvise skriftlige svar fra to af dem, mens spørgsmålene til den tredje først skal forelægges deres bestyrelse. Endelig er der gennemført et telefoninterview af Rudersdal kommunes jurist vedrørende kommunens tilsynsrolle.

Resultater

Det viste sig ret nemt at lave beboerinterviews om deltagelse og trivsel, også i opgange, hvor der er dørtelefoner (eller også ser vi bare ret tilforladelig ud 😊). Det tog ca. 30 minutter pr interview, og beboerne bag ca. hver fjerde dør, der blev banket på, tog sig tid til at svare. De færreste spurgte til hvor vi kom fra, men enkelte kunne dog godt tænkes at komme til et offentligt SFOF-debatarrangement om klima- og miljøspørgsmål i kommunens almene boliger. Ligeledes var flere villige til at deltage i et podcast interview, som vi vil lave senere.

Karakteristik af de 37 interviewede beboere:

- Aldersspredningen er fra sidst i 20'erne til op i 80'erne med en stærk overrepræsentation af ældre, nok fordi de er mere hjemme, og fordi de har bedre tid til at svare på spørgsmålene, hvor børnefamilierne har sværere ved at tage tid til det.
- Etniciteten omfatter hovedsagelig etniske danskere, men også udlændinge – en kurdisk familie, en portugisisk mand, to iranske familier og en her-født midaldrende tyrker, der svarer på sine gamle forældres vegne, der bor i lejligheden (selv bor han i Glostrup).
- De 37 interviewede beboere omfatter 13 mænd og 24 kvinder
- Længden af tid i lejligheden spreder sig fra ti lejere, der kun har været i lejemålet i 0-3 år, seks der har boet der i 4-6 år, seks har boet der i 7-10 år og femten der har boet i deres lejlighed i over ti år – den længste har boet der i 45 år, og overtog lejligheden fra sine forældre. Så det er lange lejemål, der præger interviewbefolkningen, hvilket på den ene side tyder på at folk bliver boende, fordi de føler en stærk tilknytning, på den anden side påvirkes af overvægten af ældre blandt de interviewede.
- Husstandsindtægten spænder fra to interviewede med indkomst under 100.000 kr. om året, ti med 100-200.000 kr. årligt, tolv med 200-400.000 kr., fire i 400-500.000 kr. kategorien, og kun to, der tjente over 500.000 kr. Syv ønskede ikke- eller var ikke i stand til at svare. Det er markant lavere end gennemsnitsindtægtsniveauet i kommunen, og afspejler måske en overvægt af ældre og pensionister, men også at det er de lavere indtægtsgrupper, der udgør hovedparten af lejere i den almene sektor, som også påvist i denne VIVE undersøgelse:

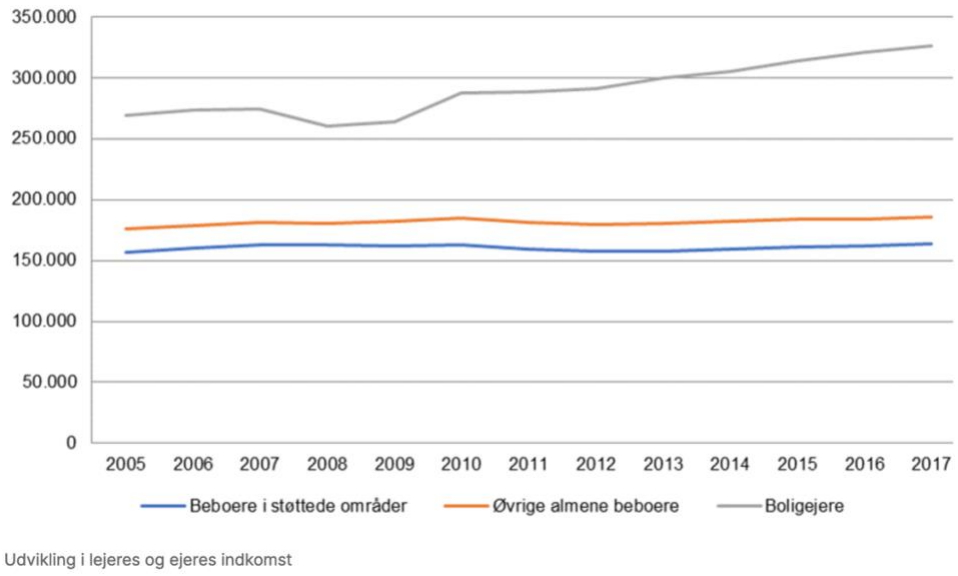

Figur 4: Indkomstfordelingen i almene boliger

Den Sociale dimension

I relation til de sociale interviewspørgsmål kan vi konstatere at beboerne langt overvejende er tilfredse med deres boligsituation. Dog er der især ældre, der er ensomme. Som en beboer udtrykte det er der megen hjælpsomhed, men folk har ikke tid til at udbygge samværet, eller påtage sig integrationsaktiviteter. De ældre og måske gangbesværede, der ikke bevæger sig meget udenfor, bliver heller ikke opsøgt af andre beboere. At ældres ensomhed er et stigende problem, fremgår også af Ældresagens publikationer. Der er brug for flere besøgsvenner – netop til at være i kontakt med disse ældre, der på så mange andre måder er velfungerende.

Det positive: Antalsmæssigt er der langt flere positive udsagn (72) end negative (27). Fjorten af de adspurgte kunne slet ikke nævne nogen gener. Fjorten fremhæver det gode naboskab. Tretten karakteriserer deres bolig som en 'god bolig'. Elleve fremhæver det smukke naturomgivelser og de lyse boliger. Fire fremhæver nærheden til job, indkøb og offentlig transport – omend en enkelt siger at det er svært hvis man ikke har bil, mens andre omtaler behovet for flere el-ladestandere. Nabovenlighed og hjælpsomhed nævnes også ofte. Manglen på nævneværdige gener er i sig selv et positivt udsagn.

Det negative: Nogle beboere pegede på en række negative forhold: Ni nævnte forskellige støjgener (fra trafikken udenfor og andre beboere). Fire føler at der er for meget udskiftning blandt beboerne, hvilket medførte at man ikke kendte hinanden mere. To pegede specifikt på 'for mange fremmede' og at den kommunale anvisning af boliger påvirker sammenholdet, og til en vis grad trygheden. Fire føler sig ensomme og flere nævner at graden af fællesskab (fælles fejringer, avisbytte, brug af fællesrum) er faldet de sidste ti år. I en bebyggelse havde der været en fælles madklub med 30-40 deltagere fra 2008-2018, men så var der ikke nogen, der ville stå for arrangementerne mere, så det blev opgivet. Andre gener fremført af enkelte beboere omfatter manglende udendørsophold, for dårlig ejendomsadministration, rotter og skimmelsvamp.

Forholdene for børn, ældre og flygtninge/indvandrere

Det gennemgående udsagn var at **børnene** synes generelt at trives godt, men der er meget få børn i det hele taget, og næsten ingen over folkeskolealderen. De interviewede mente hverken at børnene skaber utryghed eller uro. I en bebyggelse mente et par interviewede at der foregår noget hashsalg i kælderen. I en anden bebyggelse mener man at lejlighederne er for små til børnefamilier.

Udlændinge, flygtninge og indvandrere ser ud til at trives, men der er kun sjældent nogen egentlig kontakt. Naboskabet opfattes generelt godt Flere mente at lejlighederne er for små til indvandrer/flygtninge familier med tre eller flere børn. Det er mest indvandrer-/flygtningebørn, der bruger legepladserne og sportsbanerne – man ser ikke meget til de etnisk danske børn på udendørsarealerne. Det afspejler også den opfattelse at indvandrere/flygtninge har det godt, men at de holder sig for sig selv, og på trods af forskellige initiativer til at integrere dem, er det ikke lykkedes.

" Danskerne er flinke og hjælpsomme, men har dog aldrig tid til mere socialt samvær." Svar fra en herboende portugiser i Nærum Park

Et bestyrelsesmedlem i en boligforening fortalte, at en irakisk familie, der larmede og opførte sig så dårligt, at de var blevet flyttet et andet sted hen – måske fordi deres lejlighed var for lille. I en anden boligforening hvortil kommunen anviser flygtninge, mente en interviewet, at de fik de dårligste lejligheder med kun vinduer ud til den østlige side. Den korte afstand til nabobygningen blev oplevet som ret 'invasivt', fordi flygtningefamilierne opholder sig meget på altanen og 'glor' ind i stuerne hos beboerne overfor.

De ældre ser også ud til at have det godt, om end manglen på elevator flere steder, gør at det er bedst at bo i stueetagen, hvilket afdelingsbestyrelserne er meget opmærksomme på. Opfattelsen af trivsel blandt de ældre er altovervejende positiv, således svarer 23 af de adspurgte at de ældre trives godt. Problemer, der nævntes, omfatter ensomhed, adgangsforhold, og generel orientering om hvad der sker rundt om i beboelsen.

Den økonomiske dimension

Der er generelt tilfredshed med huslejen – også på en folkepensions levefod. En af de tre interviewede ejerlejlighedsbeboere syntes at hans husleje er for høj i forhold til hans indtægtsniveau, men stedet ligger godt i forhold til hans arbejde, og han regner ikke med at blive i længere tid – om der er en generelt større udskiftning blandt beboere i ejerlejlighedsejendomme, har vi ikke undersøgt, men det kan være en faktor i vurderingen af bæredygtig trivsel. At mange lejere har boet i deres almene boliger i over ti år, tyder jo på at de føler sig godt hjemme.

Vurderingen af boligstandarden var delt. I to boligforeninger – Bistruplund og Linde Allé – var der udbredt misfornøjelse med boligernes standard, hvilket de administrerende boligselskaber, ifølge nogle beboere, er opmærksomme på og har udarbejdet forbedringstiltag til. Den store ombygning i Nærum Søpark, der indebærer midlertidig udflytning af beboerne, vil efter mange år (jævnfør den tunge process, når Landsbyggefonden skal involveres) væsentligt forbedre ejendommen klimamæssigt.

I de øvrige bebyggelser var lejerne tilfredse - eller endog meget tilfredse med boligstandarden. Vores lille stikprøvesammenligning med forholdene i

ejerlejlighedsforeningen Nærum Park viste i alle tre interviews at her var der problemer med vedligeholdelsen af fællesinstallationer såsom faldstammer og bredbåndsnettet. Her følte beboerne sig helt udenfor indflydelse.

Viceværter og boligfunktionærer i alle almene boligafdelingerne fik megen ros. Det var faktisk mindre godt i ejerlejlighedskomplekset Nærum Park, hvor flere servicemedarbejdere/ viceværter kun taler dårligt engelsk, og var langsomme til at reagere på henvendelser. Servicefolkene i de almene boligafdelinger var fleksible og kom også udenfor normal arbejdstid, hvis det var påkrævet. Enkelte indflytterfamilier fortalte dog at de havde oplevet dårligere service end andre beboere, men havde svært ved at give eksempler på det udover længere svar tider.

Klima & biodiversitet

Generelt var ingen af de interviewede bekendt med klimatiltag eller biodiversitet som temaer, der var blevet sat til debat af deres afdelingsbestyrelse eller af boligselskaberne, og Ingen af afdelingsbestyrelserne havde tilsyneladende inviteret beboerne til en diskussion om klima- eller biodiversitet i deres bebyggelse – om end nogle beboere i Skoleparken var inviteret af boligselskabet til et seminar om vilde haver.

Oversigt over biodiversitetstiltag i udvalgte almene boligafdelinger i Rudersdal kommune 2023

Afdeling	**Kompostbunke**	**Uklippede plæner**	**Vilde blomster**	**Frugt-& grønt haver**	**Beboer involvering**
Linde Allé, Nærum	Nej	Nej	Et 15 kvm blomster bed	og en stribe små haver langs hegn	Ja, på beboer initiativ
Nærum Søpark	Kompostbunke på parkerings-pladsen	Nej	Nej	Nej	Nej
Rundforbiparken, Nærum	Nej	Tre område i fællesplæne	Vilde blomster på træalleen	Nej	Nej
Skoleparken, Gl. Holte	Kompostbunke ved vej	Nej	120kvm Vild med Vilje blomsterbed	Nej	Nej
Bistruplund, Bistrup	Nej	Nej	Nej	Seks haver langs hegn	Ja, beboer initiativ
Flintemarken, Vedbæk	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
KAB Nørrevang, Birkerød	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

I sit skriftlige svar meddeler en bestyrelsesformand for et boligselskab at en helhedsplan for en afdeling, der bl.a. indeholdt klimaforbedringer, blev nedstemt af beboerne i 2016, pga. den medfølgende huslejestigning. Så indarbejdelse af klima- og biodiversitetsmål kan være en langsommelig proces.

'Klima- og biodiversitetsfænomener', der får beboer opmærksomhed opfattes desværre ofte som noget der volder problemer for dem: indeklimaet, rottebekæmpelse, oversvømmelse, hvepsebo eller skimmelsvamp.

Vi spurgte ikke beboerne direkte om de havde forslag til klima- og biodiversitetstiltag, så det må henstå til den debat, som forhåbentlig kommer.

Der er kommet affaldssortering til alle, på nær i Nørrevang, men det er på kommunalt initiativ, og der kommer fjernvarme til Nærum Park.

Kun seks af de interviewede beboere var i stand til at identificere et biodiversitetstiltag i deres boligforeninger i løbet af de sidste 12 måneder, selvom der i Skoleparken var opslag på alle opgangsdørene om det igangsatte blomsterengsprojekt!

Kvasbeholdere i Nærum Søpark og i Skoleparken

Der er i Nærum Søpark indrettet kvasbunke- og plantedelsopsamling. De bruges tydeligvis mest af servicefolkene, men en af de interviewede beboere kendte dog til den omtalte 'kompostbunke' i ejendommens vestlige hjørne, hvor beboerne kan lægge deres blomsteraffald'. Den står ganske rigtigt på en parkeringsplads med tydelig angivelse af hvad der må lægges i den.

Ligeledes i Skoleparken er der anlagt en stor kvasbeholder, tydeligvis indrettet til større grene og blade i forbindelse med vedligeholdelse af fællesarealerne.

Den blev da ikke nævnt at nogen af de interviewede beboere.

Projektet i Rundforbiparken

I denne afdeling administreret af Gl.Holte Boligselskab var et biodiversitetstiltag i første omgang blevet opgivet pga. økonomien - men det er nu i sommerens løb blevet iværksat af en engageret servicemedarbejder – uden at involvere beboerne eller nødvendiggøre ekstra betaling. Det har medført blomsterbede omkring træer i et gangstiområde og flere højtgræsområder på den store centrale plæne i afdelingen.

Denne seneste udvikling fik mig til at kontakte servicemedarbejderen, der fortalte at han i foråret var på et kursus afholdt af Boligkontoret Danmark med et indlæg fra Hedeselskabet, der gerne vil have viceværter og servicemedarbejdere til at sætte gang i biodiversitetstiltag, og Hedeselskabet er derfor gået i samarbejde med Boligkontoret Danmark om at få mere gang i omlægningen af de mange golde græsarealer. Det er jo fantastisk positivt! Det der så står tilbage, er det manglende engagement fra beboernes side. Der forestår virkelig et oplysningsarbejde, der kan ændre beboernes opfattelse af ansvaret for deres udearealer. Robotplæneklippere, de trimmede hække og lugede rosenbede former beboernes opfattelse af denne arbejdsdeling. Det er kun meget få beboere, der selv tager fat.

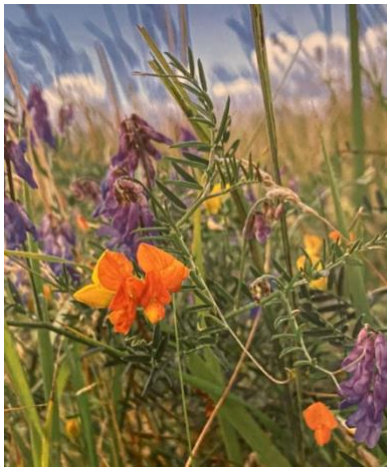

Vild Med Vilje er en bevægelse for alle, der vil gøre en konkret og lokal forskel for at gøre naturen vildere, rigere og mere mangfoldig. Vild Med Vilje handler om at skabe forandringer gennem vidensdeling og handling. Målet er at få vildhed og natur ind der, hvor mennesker bor, arbejder og leger.
https://www.vildmedvilje.dk/

Projektet i Skoleparken

I Skoleparken i Gl.Holte, har Gl.Holte boligselskabet udlagt et biodiversitetsblomsterbed langs hegnet i et hjørne af afdelingens udeareal. Det skete i samarbejde med foreningen Vild med Vilje (der dog påpeger at boligselskabet aldrig meldte sig ind i bevægelsen).

Blomsterbedet ligger så langt fra de fleste beboers færden, at kun få beboere var egentlig klar over dets eksistens. Beboerne er orienteret gennem opslag på entredørene i opgangene og skilte på det lave hegn omkring beplantningen, men det var dog ikke blevet bemærket af de beboere vi interviewede. Blomsterengen ligger godt tilbagetrukket op ad hegnet, mellem de bagerste boligblokke.

Projektet på Linde Allé

En af de interviewede beboere omtalte ca. 15 kvm på grundens nordøstlige hjørne omkring et træ, hvor andre beboere under navnet 'Evigglad' har opsat et skilt der meddeler at 'græsset slås ikke her'.

Det er altså et biodiversitetsprojekt igangsat og fremdrevet af aktive beboere og bestyrelsen på Linde Allé. De har også er opgravet noget af plænen langs et hegn bagerst i ejendommen, og tilplantet det med en bræmme af blomster og buske. Men det er stadigvæk kun få, der møder op til den inviterede fællesarbejdsdage.

En af de interviewede beboere havde set en notits i afdelingens nyhedsbrev, men der var ikke nogen invitation til at deltage eller egentlig forklaring på målet med projektet. En senere samtale med en af de aktive beboere i foreningsbestyrelsen forklarede at 'Evigglad' projektet var drevet frem af 3-4 beboere, men må meget gerne udvides. Problemet var det manglende beboerengagement.

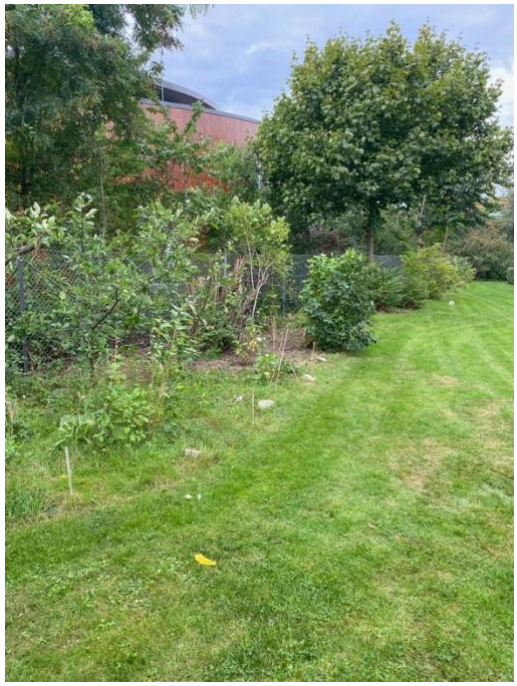

Projektet i Bistruplund

Selvom vores første interviewrunde i Bistruplund ikke gav nogen oplysninger om klima- eller biodiversitetsprojekter i afdelingen, fandt vi alligevel nogle fine små haver ved et senere besøg. De ligger op ad skoven, og er et rent beboerigangsat initiativ.

For seks år siden anmodede en gruppe naboer deres bestyrelse om lov til at anlægge små have op ad hegnet mod skoven. Det fik de lov til på betingelse af at de ikke måtte afskærmes, og at der skulle være adgang til haverne for alle afdelingens beboere. Det var alle med på, og siden er der anlagt seks små haver med stort årligt udbytte, ifølge en af de aktive beboere, af grøntsager og frugt – og blomster. Adgang er gennem en havelåge og langs skoven er der opsat stakit for at lede fodgængere udenom. Projektet har skabt et fællesskab i denne boligblok, der ikke findes andre steder, hvilket gør disse lejligheder særligt attraktive. Redskabsskuret er så indrettet under to af altanerne.

Her er altså ingen ekstern hjælp, og igen ifølge beboeren, er ejendomspersonalet glad for initiativet. Da beboerne selv afholder udgifter til planter og haveudstyr er der ingen påvirkning af huslejen.

Deltagelse

Forholdet til afdelingsbestyrelserne er generelt godt. selvom rekrutteringen til bestyrelserne kan være svær. Der var ikke kampvalg om posterne!

Lokaldemokratiet fungerer dermed generelt godt på det formelle plan med bestyrelser, formænd, årlige beboermøder og gode referater. Dog var der en periode på flere år hvor der ikke var nogen bestyrelse i Nærum Søparks ældreboliger. Det blev tilskrevet usikkerhed om ombygningsplaner for området, hvor ingen beboer havde lyst til at påtage sig det relationsarbejde som en større ombygning ville medføre. I sådanne situationer, fortæller den kommunale embedsmand, udpeges en kontaktperson blandt beboerne, der så holdes orienteret om byggeplanerne. I en anden

beboelse var der indenfor de sidste 12 måneder sket en totaludskiftning af bestyrelsen ovenpå en konflikt om tildeling af parkeringspladser.

Egentlige deltagelse- og trivselsforbedringer var spredte: mere relevante temaer på beboermøder, bedre fælleslokaler, bedre cykelfaciliteter og flere udendørs bænke, måske et grill- & barbecueområde (som allerede findes i flere boligforeninger).

Den information, der blev efterspurgt, var bedre/mere spændende oplæg til debat f.eks. om affaldssortering, kompostering, bio-venlige tage (f.eks. segum) på skure og fælles reparationsfaciliteter til f.eks. cykler.

Forholdet til boligselskaberne var generelt også gode, omend distante, dvs. de optrådte sjældent på beboermøder og var mest en serviceorganisation snarere end en partner.

Interviewene med 37 beboere viser at de fleste er tilfredse med den information de modtager løbende fra deres bestyrelse og vicevært, men at kun få faktisk møder frem og deltager i beboermøderne. Flere af de interviewede viste sig at være medlemmer af afdelingsbestyrelserne selv, og bekræftede at fremmødet var begrænset, og at såvel flygtninge/indvandrere som ældre var yderligere underrepræsenteret på møderne.

Enkelte interviewede pegede også på den ubehagelige dobbeltrolle som bestyrelsesformanden indtog – som den lokale 'ordensmagt', der kunne finde på at kritisere andre beboers opførsel, når de mødtes.

Diskussion

Beboersammensætning og integration

Vi ønskede at få belyst disse sociale aspekter:

- Hvordan oplever beboere i almene boliger kvaliteten af det sociale liv i bebyggelsen?
- Hvordan oplever de deres livskvalitet, og hvordan spiller det sammen med deres forestillinger om 'bæredygtighed'?

Almene boliger i Rudersdal må være ganske eftertragtede, som det fremgår af de lange ventelister hos boligselskaberne, og den lange tid som mange af de interviewede har boet i deres lejligheder, og som enkelte endda har overtaget efter deres forældres død. I flere tilfælde er ventelistetiden over ti år. Kan udbygningstakten øges for at imødekomme efterspørgslen, og skabe nye boliger for mellemindkomstfamilier?

En hurtigere udbygningstakt af almene boliger i kommunen støder hurtigt ind i det kommunale budgetloft, og stigende byggeomkostninger pga. inflation og den høje aktivitet i byggesektoren. Det gør sådanne initiativer mere vanskelige på kort- og mellemlangt sigt. Dertil kommer at kommunen skal finde egnede byggegrunde. Det er ikke nogen nem opgave.

Kvaliteten af det sociale liv i bebyggelsen blev altovervejende bedømt som værende 'god'. Mange fremhævede også betydningen for den oplevede livskvalitet i deres bolig.af: nærheden til indkøb; offentlig transport; og i høj grad også de grønne omgivelser og den friske luft. Derved bidrager busdriften i kommunen til, især ældres, livskvalitet i kommunens almene boliger.

De interviewedes forestillinger om samspil mellem livskvalitet og bæredygtighed var flygtig. Fjernvarme var ikke nogen beboersag, det overlader de til boligselskabet, men problemer med opladning af elbiler var et aktuelt debatemne flere steder. Der var meget få, der klagede over den øgede affaldssortering. Det blev generelt akcepteret som noget godt, om end man skulle gå længere, og ikke måtte bruge de affaldsskakter, der var lige uden for fordøren i de fleste trappeopgange.

De høje sociale krav der stilles til beboere i den almene boligsektor synes langt hen ad vejen indfriet i de undersøgte boligafdelinger. Beboerne var rimelig velorienteret om deres lokale bestyrelser og de aktiviteter der udsprang herfra. De var velvilligt indstillede overfor beboere af anden etnisk herkomst, og der var meget få problemer i den daglige omgang med naboer, genboer, overboer, underboer, børn, ældre, ikke-dansk talende osv. Man hilser på hinanden i opgangen, og hjælper til, når man er i nærheden.

De interviewede beboere tager generelt godt imod socialt udsatte nytilflyttede med hjælpsomhed og imødekommenhed, men der var kun få tegn på nogen egentlig integrationsindsats. Flere steder var tidligere tiders beboersammenkomster omkring jul, fastelavn, i spiseklubber mv. døet hen, mest fordi der ikke var nogen frivillige, der ville påtage sig det organisatoriske arbejde. Flere beboere efterlyste en mere konkret indsats fra boligselskaberne og kommunen. Det kunne være

lavpraktisk som at få husordenen oversat til flere sprog, og mere generelt at forbedre faciliteterne til samvær i fælleslokaler.

Der synes på flere fronter at være en alvorlig mangel på frivillige, der påtager sig opgaver til gavn for fællesskabet – med at arrangere fællesspisning, indrette fælleslokaler, afholde årstidsfejringer – og så også at gøre noget med- og på fællesarealerne. Det synes endda at være blevet værre de seneste år – ikke mindst corona-perioden, men også i takt med de stadig mere pressede kommunale budgetter.

Den økonomiske dimension

Her var undersøgelsens spørgsmål ganske enkelt: Står huslejen i et rimeligt forhold til boligstandarden?

Det altovervejende svar er: 'ja, det gør det'. Sværest var det for beboere, der kun havde en folkepension som indtægtsgrundlag. Tilflyttere fra andre dele af Sjælland synes nok at huslejen var højere i Rudersdal, men det er jo også mere efterspurgt pga. nærhed til København og de grønne omgivelser. Dermed kan vi karakterisere trivslen i de almene boliger som **'retfærdigt'** i social og økonomisk henseende jvf. Brundtlandrapportens tredeling.

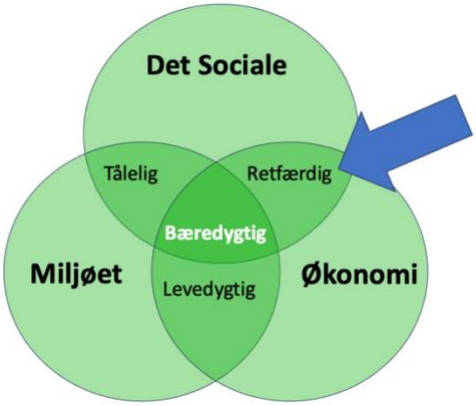

Det drejer sig ikke kun om boligens indretning og standard, men også om vedligeholdelsen og forholdet til viceværterne, bestyrelsen og omgivelserne, der alle bidrager til tryghed og forventningsafstemning.

Der er naturligvis en del uenighed om de forbedringsforslag, der medfører huslejestigninger. Tilgangen til det afhænger af ens økonomiske situation, og om man selv og ens familie forventer at få gavn af sådanne investeringer. Desværre synes investeringer i klima og biodiversitet at falde udenfor de umiddelbart erkendte trivselsbehov, og derfor møder det modstand fra beboerne, hvis det indebærer en huslejestigning. Her bør dets indvirkning på netop trivsel fremhæves.

Klima & miljøaspekterne

Her søger vi svar på: Hvilke klima- og biodiversitetsinitiativer er der igangsat det seneste år? Hvordan er sammenhænget mellem *ydre*- og *indre* klimatiltag?

Den *ydre* klimaindsats i almene bolig nyder bred landspolitisk opbakning. Således vedtog en bred koalition af folketingspartierne i 2020:

Parterne er enige om at afsætte 30 mia. kr. fra Landsbyggefonden til renovering i den almene boligsektor i perioden 2021-2026. Heraf fremrykkes 12 mia. kr. til 2020, og der afsættes 6,4 mia. kr. i 2021 til afvikling af hele ventelisten i Landsbyggefonden. Aftalen medfører, at der yderligere skabes incitament til at energirenovere for 6 mia. kr. i den almene boligsektor, fordi der udformes en ny grøn garanti…. I fremtiden vil 85-90 pct. af renoveringerne indeholde grønne elementer og dermed fortsætte den grønne omstilling.

Men at regeringen vil bruge Landsbyggefonden repræsenterer ikke kun 'nye' penge, fordi fonden er en selvejende institution stiftet af boligorganisationer og langt hen ad vejen finansieret af lejerne selv. Der er heller ingen øremærkede indsatser på forbedring af borgernes 'indre' klimamæssige tilskyndelser.

I enkelte af de besøgte boligafdelinger er der foretaget nogle omlægninger af især græsplæner. Det er godt for insektlivet – og beboernes oplevelser af blomster og farver i deres omgivelser. Men vi har ikke hørt om indsatser, der styrker fuglelivet f.eks. med opsætning af redekasser, insekthoteller, vandområder eller lignende. Ej heller er vi stødt på hjælpeforanstaltninger for dyrelivet såsom kvasområder til pindsvin, eller vådområder til salamandere, frøer osv.

På de '*indre*' linjer ser det endnu ikke ud til at beboerne har taget ansvaret for deres omgivelser til sig. Der hersker stadigvæk en oplevelse af at det er noget boligselskabets folk styrer. Deres servicefolk klipper plæner og hække og luger rosenbedene. Der var dog flere beboere, der efterlyser frugttræer i stedet for rønnebærtræer og frugtbuske i stedet for giftige snebærbuse o.l.

Det er lovende, at servicefolkene nu er ved at få åbnet øjnene op for de biodiversitetsmuligheder, der ligger i en minimal omlægning af deres parkvedligeholdelsesarbejde. Her kunne et samarbejde med naturorganisationer som Danmarks Naturfredningsforening (DN) eller Hedeselskabet være en vej frem. DN er kommunens næststørste frivilligforening – kun overgået af Ældresagen, der måske også kunne involveres i aktivering af ældre beboere. Mange beboere kunne måske også aktiveres hvis det blev prioriteret af boligselskabs- og afdelingsbestyrelserne.

Omlægningen af de mange kvadratkilometer plænearealer i kommunen, kunne også indgå i kommunens kampagner for mere 'vild natur' i kommunen.

Deltagelse

- Her søgte vi svar på spørgsmålene: I hvilket omfang oplever beboerne i almennyttigt boliger at blive inddraget i beslutninger vedrørende deres bolig og omgivelserne?
- Hvad skal der til for at almene boliger kan styrke bæredygtigheden i Rudersdal?

Her er det gennemgående svar at beboerne føler sig godt orienteret gennem nyhedsbreve fra bestyrelsen, men at kun få deltager aktivt på fællesmøder og i generalforsamlingen. Der er mange uformelle samtaler med bestyrelsesmedlemmer i beboelsen, men boligselskabernes bestyrelser opfattes som værende 'langt væk' og sværere at komme i

kontakt med. De føler med andre ord ikke at de inddrages på en måde, hvor de 'føler sig hørt' af boligselskaberne, omend det skal noteres at mange slet ikke havde nogen mening om emnet.

Om deres eget bidrag til at styrke bæredygtigheden i kommunen, var det helt generelle en manglende evne til at forholde sig aktivt til spørgsmålet. Det er måske også en 'hønen-og-ægget' situation: når emnet ikke tages op i de relevante bestyrelser, så bliver det heller ikke inddraget i hverdagens trivselsovervejelser.

Er der så bæredygtig trivsel i almene boliger i Rudersdal kommune?

Hvad kan vi konkludere på baggrund af pilotinterviewene?

Der er generelt stor tilfredshed med de sociale aspekter af boligen og hverdagen i de almene boliger, vi besøgte. Ligeledes er beboerne generelt tilfredse med den husleje, de betaler. Men den begrænsede indsats og manglende kendskab til klima- og biodiversitetstiltag er helt gennemgående.

Ud fra rapportens tredeling af bæredygtighedsbegrebet og graden af 'deltagelse' konkluderer vi at trivslen blandt de almene boligbeboere, vi har besøgt er: *'retfærdig'*, men hverken synes at være *'tålelig'* eller *'levedygtig'*, fordi den miljømæssige komponent ikke er prioriteret nok, og ikke indgår i beboernes opfattelse af deres trivsel.

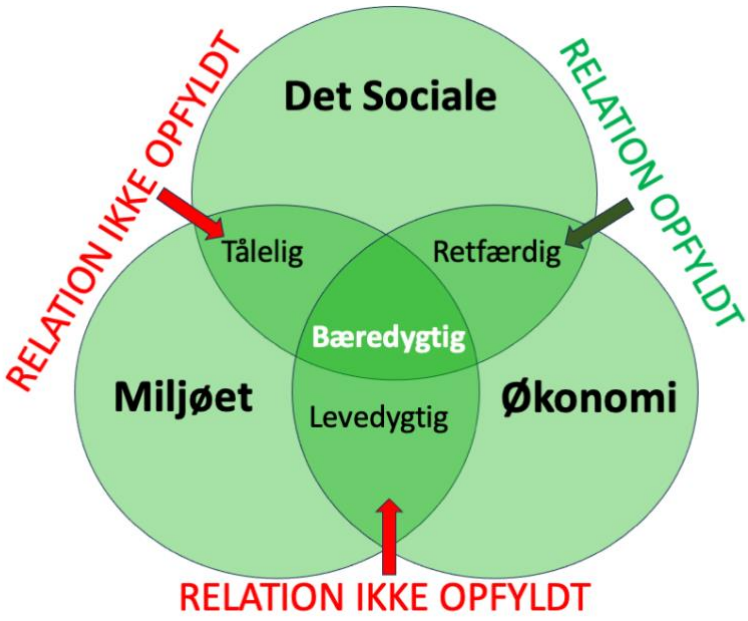

Figur 6: Vurderingen af bæredygtig trivsel i almene boligafdelinger i Rudersdal kommune

Det er endnu engang vigtigt at understrege at denne pilotundersøgelse er kvalitativ, og derfor kan vi ikke tillægge den nogen statistisk signifikans. Den er indikativ og vi ser det som et oplæg til videre diskussion. På den baggrund vil vi foreslå en række initiativer.

Pilotundersøgelsen peger på mulige synergier imellem en målrettet indsats på biodiversitetsområdet og de sociale fællesskaber i kommunens almene boliger – noget der muligvis også er relevant for de kommunale institutioner med større udlagte græsplæne arealer.

Undersøgelsen konstaterer at indsatsen på biodiversitetsområdet er stadigvæk meget begrænset, og kun i meget ringe grad involverer beboerne. Der er heldigvis undtagelser som haverne i Bistruplund, hvor afdelingsbestyrelsen har bakket op om nogle beboere, der gerne ville anlægge nogle bede og dyrke frugt og grønt. Mer af det!

Erfaringerne fra biodiversitetsindsatser rundt om i Danmark tyder på at omlægning af græsplæner og monokultur rosenbede til langt mere farverige og insekt- og dyrevenlige miljøer er noget, der kan aktivere og styrke fællesskabet blandt beboerne. Rudersdal kommune deltager allerede i Miljøministeriets konkurrence "Danmarks vildeste kommune", hvor fokus er mere biodiversitet og plads til den vilde natur.

Vores undersøgelse konstaterer at omfanget af fælles aktiviteter i afdelingerne er for nedadgående, samtidig med at boligselskaberne af sparehensyn har reduceret antallet af viceværter og servicefolk, hvilket udelukker mere arbejdskrævende udenomsarealer i de eksisterende rammer.

Kommunale midler tilført afdelingsbestyrelserne og øremærket til fælles biodiversitetstiltag kunne gøre arbejdet i bestyrelserne mere tiltrækkende for beboerne.

Undersøgelsen viser at beboerne langt hen ad vejen løfter de sociale udfordringer de møder, men at der ikke foregår nogen omfattende integrationsindsats. Kommunen har tidligere ansat to boligsociale medarbejdere til varetagelse af de integrationsudfordringer som et øget antal flygtningefamilier i almene boliger udgør. Ansættelse af en medarbejder til fremme af den boligsociale indsats på klima- og biodiversitetsområdet kunne styrke såvel disse tiltag som integrationsarbejdet.

SFOF Rudersdal planlægger en fortsat formidling af disse resultater til en bredere kreds af interessenter i form af en video og en podcast, der bliver lagt ud på Rudersdal SFOF-hjemmesiden og på FaceBook. Det bliver så åbent for kommentarer fra kommunens borgere. Vi vil gerne møde frem og diskutere rapporten med afdelingsbestyrelserne og andre interesserede.

I 1.kvartal 2024 inviterer Rudersdal SFOF til at åbent debatmøde om rapporten og dens anbefalinger, hvor beboere, bestyrelser, embedsmænd og politikere inviteres til debat. Rudersdal SFOF ser mange mulige klima- og biodiversitetstiltag – også uden større økonomiske investeringer.

Næste skridt

Mange haveforeninger lige fra Haveselskabet og Vilde med Vilje til Jordens Skole fremhæver det store sociale gevinster ved at gå sammen om haveprojekter.

Jordens Skole er et kulturelt samlingssted for vigtige samtaler, læring og visioner om jorden. Formålet er at bringe idéer og kostbar viden om jorden ud til flere og rulle 'en grøn løber' ud, der gør det livgivende og deltagende at skabe en fredelig grøn revolution.

Almene boliger råder over store grønne områder lige uden for beboernes vinduer. Det er områder som biologer ofte kalder 'insektørkener', fordi der er meget lidt føde for insekter, dyr og fugle på de områder. Mange boliger i Rudersdal ligger tæt på grønne omgivelser, der tilbyder skønne rekreative oplevelser, men en omlægning af afdelingernes fællesarealer vil invitere til fællesskab på en meget mere direkte måde, og forholde sig meget direkte til den '*indre*' oplevelsesmæssige og kulturelle aspekter af vores klimahandlinger. Det vil igen påvirke vores villighed til at styrke den bæredygtige trivsel, også i andre dele af vores hverdag såsom transport, spisevaner mm. At der rundt om disse 'ørkener' er plantet monokultur rosenbede, gør det ikke bedre for dyre- og plantelivet.

Biodiversitetstiltag passer fint ind i almene boliger, der netop er planlagte og integrerede boligområder, der sigter mod at skabe mangfoldige fællesskaber. Her tyder vores undersøgelse på at de lege- og sportsfaciliteter, der ligger omkring de almene boliger mest bruges af flygtninge- og indvandrerfamilier, mens de etnisk danske beboere er mere optaget af parkeringspladsens udformning med bl.a. el-ladestandere. Dermed mister disse fællesfaciliteter deres integrationsfunktion. Her ville nye biodiversitetstiltag også engagere etnisk danske beboere, hvor alle inviteres med til at plante, pleje, observere og udvikle områdets grønne potentiale – plukke blomster og frugter og fremelske mere dyre- og fugleliv.

Det kunne måske også tiltrække nye kræfter til afdelingsbestyrelserne, hvor mange beboere står af, fordi temaerne er enten tekniske eller konfliktfyldte. Med en aktiv klima- og biodiversitetspolitik kunne bestyrelsernes arbejde blive mere visionær – især hvis det blev afsat budget til sådanne tiltag. Det kunne måske også skabe en stærkere forbindelse til andre frivilliges arbejde med integration og øget beboersamvær. Det kræver i øvrigt kun begrænsede sprogfærdigheder at være med i naturprojekter.

Udenomsrum med mere diversitet såvel i tilplantning som i indretning og færdselsmønstre kan gøre udendørsophold mere spændende og attraktivt som grundigt påvist af arkitekt Jan Gehl i denne podcast. Mindre rum med bænke, bålpladser, fitness udstyr som f.eks.

Skodsborg Fitness Track ved Skodsborg station kan alt sammen bidrage til vores ønske om en friskere alderdom og mere samvær mellem aldersgrupperne. Bekymringen for om sådanne 'rum' ville blive misbrugt eller ødelagt af unge, synes ikke at være et relevant tema, da ingen af vores interviewpersoner oplevede de unge som 'forstyrrende'.

Sådanne tiltag på tværs af hele kommunen er også oplagte mål for en koordineret kommunalpolitisk indsats, der også kan omfatte kommunens egne institutioner fra børnehaver og skoler til plejehjem. Kommunens tilsynspligt i forhold til boligselskaber kan udvides til også at omfatte igangsættende- og inspirerende aktiviteter i forlængelse af tilsynet med overholdelse af gældende regler og forordninger. Dermed kan begrebet 'good governance' blive en mere dynamisk, grøn størrelse.

Klima- og biodiversitetstiltag stiller nye krav til tværsektortænkning og planlægning i såvel offentligt- som privat regi. Når en førende 'grøn' kommune som Aarhus på den ene side udvikler en aktiv seniorpolitik med mange grønne elementer, og samtidigt af sparehensyn nedlægger 35 buslinjer, så modvirker de to politikker fra hver deres ressortområde hinanden. Det kunne måske være blevet opdaget i tide, hvis berørte borger var blevet inddraget. I Rudersdal har man direkte spurgt berørte borgere om skolesammenlægninger i Holte, inden man traf de endelige politiske beslutninger. Det bliver spændende at se trivselsevalueringen af det skridt.

Den offentlige forvaltning er på vej væk fra kun at tænke i økonomiske konsekvenser af et politisk tiltag. Nu skal der inddrages klimaindvirkning (primært CO2 udledning), og i kommunernes indkøb skal der inddrages kædeansvar. Men i boligpolitikken kunne man måske også inddrage et klima- og biodiversitetsansvar. Det kan være krav om opsætning af redekasser og insekthoteller, opdyrkning af græsarealer, regler for medfinansiering af større tiltag, støtte fra relevante fonde osv.

Lad de unge få det sidste ord…

Der er jo en fundamental menneskelig overlevelsesdimension i klimatiltagene. Det udlægger Marie Toft der arbejder med bæredygtighed og menneskers reaktioner på kollektive kriser således (citeret i Uffe Elbæks tankevækkende bog: Tvivl, Håb og Handling.): *mennesker er natur – og natur er mennesker. Vores bevidsthed er på sin vis kropsliggjort, og vil derfor sandsynligvis blive langt mere påvirket af naturens mistrivsel, end vi lige går og tror. Det kan måske være forklaringen på at unge udtrykker langt større angst og mistrivsel, end ældre gør. Ikke fordi ældre ikke føler angst - de har blot undertrykt det i længere tid og er derfor ikke så modellerbare eller sårbare. I stedet for at se en smule nedladende på unges frygt og klimaangst, så kunne det jo være, at man heller skulle sige. I har sgu' ret! Der er noget riv rav ruskende galt med det hele og vi er på forkert kurs.*

Anvendte kilder til denne rapport:

Side 3:
Sommerfuglene: https://science.ku.dk/presse/nyheder/2023/vi-har-mistet-tre-ud-af-fire-steder-med-sjaeldne-sommerfugle/

Fuglene: https://www.dof.dk/fakta-om-fugle/atlas-iii

Overshoot Day: https://adundas.dk/danmarks-earth-overshoot-day-2022-28-marts/

Circular Gap Report: https://www.danskindustri.dk/vi-radgiver-dig/forretningsudvikling/gronne-forretningspotentialer/cirkular-okonomi/circularity-gap-report-danmark-halter-efter-i-den-cirkulare-omstilling/

Biodiversitetsrådets rapport:
https://www.biodiversitetsraadet.dk/aktuelt/biodiversitetsraadet-danmark-har-langt-fra-nok-beskyttet-natur-til-at-vende-tab-til-fremgang

Uffe Elbæks bog: https://www.tivildeheste.com/tvivl-haab-og-handling

Side 4:
Brundtland-Kommissionens rapport

https://bu.dk/introduktion/baeredygtig-udviklings-historie/1987-brundtland-rapporten/

Deci & Ryans rapport https://psycnet.apa.org/record/2001-03012-001

Side 5:
Boligselskabernes Landsforening – BL: https://bl.dk/politik-og-analyser/fakta-og-tal/boliger/

Side 6:
Almene boliger i Rudersdal: https://bl.dk/media/15330/kv21_rudersdal.pdf

Boligselskaberne i Rudersdal: https://www.rudersdal.dk/sektioner/lejebolig

Side 7:
BL's klimansvar: https://bl.dk/om-bl/om-almene-boliger/vi-gaar-op-i-at-passe-paa-klima-og-miljoe/

Side 9:
BL's analyse af boligbyggeriet: https://bl.dk/politik-og-analyser/analyser/2022/3/analyse-den-aktuelle-situation-for-det-almene-boligbyggeri/

Rudersdals Klimahandlingsplan: https://www.rudersdal.dk/files/media/2023/19/rudersdal_kommune_klimahandlingsplan.pdf

Side 10:
Simon Nygaard og Jan Tønnesvangs artikel: https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/16622

Side 13:
VIVE undersøgelsen: https://www.vive.dk/da/temaer/boligomraader/

Ældresagen: https://www.aeldresagen.dk/viden-og-raadgivning/helbred/ensomhed

Besøgsvenner: https://www.aeldresagen.dk/viden-og-raadgivning/hverdagsliv/samvaer-og-stoette/besoegsven

Side 21:
FT-vedtagelse: https://www.regeringen.dk/media/9847/groen-boligaftale-2020.pdf

Landsbyggefonden: https://www.lbf.dk/om-lbf/

Side 23:
Dansk Naturfredningsindsats: https://www.dn.dk/nyheder/sadan-ser-kommunernes-vilde-biodiversitetsprojekter-ud/

Side 24:
Haveselskabet: https://haveselskabet.dk/om-os/hvem-er-haveselskabet/

Jordens Skole: https://www.jordensskole.dk/

Græsplæneørkenen: https://www.dyrenesbeskyttelse.dk/artikler/saadan-goer-du-haven-vild-lad-plaenen-blive-til-graesland

Side 25:
Hør Jan Gehl podcasten her: https://buildinggreen.eu/together/podcast/

Naturaktiviteter i Skodsborg: https://naturstyrelsen.dk/naturoplevelser/naturguider/jaegersborg-hegn/aktiviteter/

BILAG 1 Det anvendte spørgeskema - dansksproget

Lokaldemokrati & trivsel i almene boligforeninger

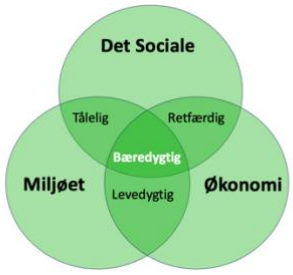

Interviewer: **Interview#:**

Boligforeningens navn:

Din alder? 18-30 31-50 51-70 71-90

Dit køn? Mand **Kvinde**

Antal beboere i din bolig?

Hvor længe har du boet her? 0-3 år 4-6 år 7-10 år Over 10 år

Husstandsindkomst: <100.000kr. 100-200.000kr. 200-400.000kr. >400.000kr.

Sp. 1 'Generelt' Hvad er de største trivselsproblemer du oplever ved at bo her? Svar gerne flere ting – f.eks.:

a. Støj – naboer, trafik, børn osv.
b. Usikkerhed – kender ikke naboerne, stemningen, belysning
c. Afstand til indkøb
d. Afstand til off. Transport
e. Ensomhed
f. Andet
g. Ønsker ikke at svare

Sp. 2 'Det Sociale' Hvad er glæderne ved at bo her?

a. God bolig
b. Gode fællesarealer
c. Gode udendørsarealer
d. Gode naboer
e. Fællesskab
f. Hjælpsomhed
g. Glade børn
h. Andet
i. Ønsker ikke at svare

Sp. 3 Hvordan fungerer lokaldemokrati og samvær med de øvrige beboere?

a. Godt. Hvis godt, give et par eksempler
b. Dårligt. Hvis dårligt, giv et par eksempler
c. Har du forslag til forbedringer?
d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 4 Hvordan er børn og unge i beboelsen involveret og trives de?

a. Godt. Hvis godt, give et par eksempler
b. Dårligt. Hvis dårligt, giv et par eksempler
c. Har du forslag til trivselsforbedringer?
d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 5 Hvordan tænker du at de ældre i beboelsen trives?

a. Godt. Hvis godt, give et par eksempler
b. Dårligt. Hvis dårligt, giv et par eksempler
c. Har du forslag til trivselsforbedringer?
d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 6 Hvordan tænker du at udlændinge i beboelsen trives?

a. Godt. Hvis godt, give et par eksempler
b. Dårligt. Hvis dårligt, giv et par eksempler
c. Har du forslag til forbedringer?
d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 7 Har du forslag til bedre lokaldemokrati i boligforeningen? F.eks. fællesaktiviteter? Mærkedage?

Sp. 8 'Miljøet' Har du oplevet nye miljømæssige tiltag her i boligforeningen indenfor det seneste års tid, f.eks. beboerdebat, genbrugstiltag, bedre cykelparkering, skybrudssikring?

a. Ikke bemærket nogen tiltag
b. Der er sket noget, giv et par eksempler
c. Har du forslag til miljøforbedringer?

d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 9 Har du oplevet tiltag, der har styrket biodiversiteten – f.eks. flere blomster, bedre muligheder for insekter og fugle, mindre pesticider?

a. Ikke bemærket nogen tiltag
b. Der er sket noget, giv et par eksempler
c. Har du forslag til biodiversitetsforbedringer?
d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 10 'Det økonomiske' Hvordan vurderer du din boligøkonomi i forhold til de faciliteter du har?

a. Generelt anstrengt – evt. forandringer?
b. Den er rimelig – evt. forandringer?
c. Føler du at du har indflydelse på foreningens økonomi?
d. Har du forslag til en bedre boligøkonomi?
e. Andet
f. Ønsker ikke at svare

Sp.11 Hvordan vurderer du boligstandarden i foreningen?

a. Vedligeholdelsen?
b. Forbedringer indenfor det sidste år?
c. Har du forslag til forbedringer, som du er villig til at betale mere for?
d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 12 Hvordan synes du dialogen med viceværd og bestyrelse?

a. Godt. Hvis godt, give et par eksempler
b. Dårligt. Hvis dårligt, giv et par eksempler
c. Har du forslag til forbedringer?
d. Andet
e. Ønsker ikke at svare

Sp. 13 Er der i øvrigt nogle indflydelse- eller trivselsforhold du ønsker skal ændres i jeres beboelse?

Tusind tak for hjælpen – har du lyst til at deltage i en podcast?

Bilag 2 Det anvendte spørgeskema på engelsk

Participation and quality of life in public housing

Interviewer: **Interview#:**

Housing association:

Your age? 18-30 31-50 51-70 71-90 >90

Your sex? **Man** **Woman**

How many people living in your household?

How long have you lived here? 0-3 years 4-6 yrs 7-10 yrs. Over 10 yrs

Your total household annual income: <100.000kr. 1-200.000kr. 2-400.000kr. >400.000kr.

Q.1, what are the most annoying aspects of living here? e.g.:

a) 1Noise from neighbours, traffic, children etc.
b) Uncertainly – don't know neighbours, too dark, bad attitudes?
c) Distance to shopping
d) Distance to public transport
e) Loneliness
f) Other
g) Do not wish to answer.

Q.2 'Social Aspects' What are the good aspects of living here?

Good housing

a. Good, shared facilities
b. Good outdoor facilities
c. Good neighbours
d. Sense of community
e. Helpful
f. Happy children
g. Other
h. Do not wish to answer.

Q.3 How is the relationship to and interaction with the other tenants?

a. Good. For example
b. Bad. For example
i. Do you have any suggestions for improvements?
a. Other

b. Do not wish to answer.

Q.4 How do you see children and young people's quality of life here?

c. Good. For example
d. Bad. For example
c. Do you have any suggestions for improvements?
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 5 How do you see older people's quality of life here?

a. Good. For example
b. Bad. For example
c. Do you have any suggestions for improvements?
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 6 How do you see immigrants' and refugees' quality of life here?

a. Good. For example
b. Bad. For example
c. Do you have any suggestions for improvements?
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 7 Do you have any suggestions that could improve the communal sense of belonging in the housing association?

a. Celebrations together: Christmas, mid-summer, Eid etc.
b. Activities: Sports, excursions, travel etc.
c. Barbecue
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 8 'Environment aspects' Have you seen any new environmental initiatives in this housing association in the last 12 months? This could be tenant debates, new waste/recycling initiatives, better bicycle facilities, better noise/heat insulation, severe weather improvements etc. ?

a. Not noticed anything

b. Yes, some examples?
c. Do you have any suggestions environmental improvements?
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 9 Have you seen any bio-diversity initiatives? More diverse flowerbeds, more 'wilderness', activities to attract more birds and insects, less use of pesticides?

a) Not noticed anything
b) Yes, some examples?
c) Do you have any suggestions bio-diversity improvements?
d) Other
e) Do not wish to answer.

Q 10 'The Financial aspects' How do you evaluate the cost of living here with the amenities available?

a. It is too expensive. What could help you?
b. It is fair – can you suggest any improvements?
c. Can you suggest any improvements to the rent financing?
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 11 How do you see the quality of the housing here?

a. Maintenance?
b. Improvements in the past 12 months?
c. Do you have suggestions that you would be willing to pay more for?
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 12 How is the relationship with the janitor and the housing committee?

a. Good. For example
b. Bad. For example
c. Do you have any suggestions for improvements?
d. Other
e. Do not wish to answer.

Q 13 Are there any other quality of life issues you would like to see addressed in your housing community?

Thank you so much for your input – would you like to participate in a podcast about these issues?

Bilag 3 Det anvendte spørgeskema til boligselskaberne

Spørgeskema til almennyttige boligselskaber i Rudersdal kommune

forespørgsel fra Rudersdal SFOF - kontakt os på 22 11 55 91

1: Hvor vigtigt vurderer I klima- og biodiversitetstiltag for bæredygtigheden af jeres ejendomme og beboernes trivsel?

Svar: Lavt Mellem Højt

2: Hvilke konkrete klimarelaterede planer har I udarbejdet i jeres ejendomme de sidste 12 måneder?

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

3: Har I nogen klimaplaner for de kommende 12 måneder?

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

4: Hvilke konkrete biodiversitetsrelaterede tiltag har I udarbejdet i jeres ejendomme de sidste 12 måneder?

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

5: Har I nogen biodiversitetsplaner for de kommende 12 måneder?

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

6: Har I indgået i noget samarbejde med klima/biodiversitets organisationer (Vild med Vilje, Dansk Naturfredningsforening, bio-gartnere osv.)

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

7: Indgår nogen form for klima- eller biodiversitetsaktiviteter i jeres årsrapporter/årsregnskaber?

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

8: Indgår klima- og biodiversitetstiltag i jeres årlige møde med kommune (Henriette Bærentsen)?

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

9: Har I modtaget nogen klima- eller biodiversitets forespørgsler fra jeres beboerforeninger?

Svar: Ja (kom gerne med kort beskrivelse) Nej

Brug denne side til at skitsere klima- og biodiversitetstiltag, som du gerne ser igangsat, og som du selv kunne tænke dig at være med i.

- Hvad kunne gavne dyre- og plantelivet i dit boligområde?
- Kunne fugleredekasser, insekthoteller eller kvasbunker skaber mere variation?
- Hvad kunne mindske vores forbrug og øge vores genbrug?
- Hvilke grønne fællesskaber kunne du tænke dig at indgå i?
- Er der steder til vilde blomster i dit boligområde?
- Har du lyst til at dyrke blomster, frugt og grønt på fællesarealerne omkring din bolig?

-

- Rudersdal Socialistisk FolkeOplysningsForbund - SFOF
- Foreningen blev stiftet i 2021 – midt under Corona epidemien – for at: *drive deltagerbetalt folkeoplysningsvirksomhed og debatskabende aktiviteter på hold inden for fleksible tilrettelæggelsesformer for alle borgere, der ønsker et forbedret fundament for aktiv og oplyst involvering i samfundet med et venstreorienteret udgangspunkt. Vi arbejder for at borgere i samfundet tilbydes oplysningsaktiviteter, der kan styrke det aktive medborgerskab, udbrede viden og indsigt i samfundsmæssige, kulturelle og strukturelle værdisæt og gennem oplysning medvirke til at udvikle demokrati og samfund.*
- **Denne rapport undersøger bæredygtig trivsel og beboernes oplevede deltagelse i- og medindflydelse på deres boligforhold i den almene boligsektor i Rudersdal kommune.**
- Vi ønsker at belyse dette gennem en bredere dialog med beboere, selskaber, medarbejdere, det kommunale tilsyn, og politikere om bæredygtighed i vores almene boligmiljøer. Rapporten er et debatoplæg til et borgermøde om bæredygtig trivsel, og bliver yderligere dokumenteret i en video og podcast, der bliver tilgængelig på vores FaceBook hjemmeside: https://www.facebook.com/groups/847724083120336
- Rapportudarbejdelsen er støttet af Slots- & Kulturstyrelsen og Rudersdal Kommunes Verdensmålsfond – tak for det!
- **Andre SFOF Rudersdal aktiviteter:** Vi arrangerede i foråret 2023 en foredragsrække om Ruslands invasion af Ukraine og kampen demokratiet i Belarus og Ukraine.
- I 2024 bliver hovedtemaet: 'kunstig intelligens – hvad kan vente os?'
- **Opfordring til dig!** Danmark omtales ofte som et foreningsland. Er socialist, og har du lyst til være med, så kontakt os

SFOF Rudersdal

Foredragsrække i Ib Spang Olser mødelokale på Mariehøjcentret

for

RUSLANDS KRIG OG KAMPEN FOR DEMOKRATI I UKRAINE OG BELARUS

1.marts	**Den russiske sjæl** Thomas Ubbesen & Anna Haubek
8. marts	**Den russiske føderation** Karsten Fledelius
15. marts	**Beretninger fra skyttegraven** Jens Alstrup
22. marts	**Belarus og det stjålne valg** Karim Pedersen
29 marts	**Ukraines medie- & kulturkamp** Nataliya Popovyck
12.april	**Danmarks og EU's rolle i krigen** Karsten Hønge

vi

du

at

på

sfof.rudersdal@gmail.com. Vær med til at påvirke den lokale debat, og få dine temaer på banen!